

Bog anmeldelser

Gorm Toftegaard Nielsen:

*Strafferet I: Ansvar, Strafferet II: Sanktionerne og
Straffesagens gang*

Djøf Forlag, København 2013, 2014 og 2016 (i alt 726 sider)

ISBN 978-87-574-2947-3, 978-87-574-3154-4 og

978-87-574-3642-6

Bøgerne *Ansvar, Sanktionerne* og *Straffesagens gang* er her omtalt fra en jurastuderendes perspektiv. Alle tre er pensum i undervisningen i strafferet og strafproces på bacheloruddannelsen i jura ved Aarhus Universitet.

Bøgerne er skrevet af professor emeritus Gorm Toftegaard Nielsen, der på i alt 726 sider gennemgår de væsentligste elementer af strafferettens almindelige del og straffeprocessen.

Ansvar

Til strafferetseksamen på bacheloruddannelsen skal det på baggrund af oplysningerne i opgaveteksten vurderes, om og i givet fald i hvilket omfang der kan rejses tiltale eller ske domfældelse for overtrædelse af straffeloven. Den studerende skal med andre ord sætte sig i anklagerens eller dommerens sted og vurdere, om en person opfylder betingelserne for at kunne blive straffet. Alle, der til dagligt beskæftiger sig med strafferet, kender disse betingelser, men hvordan indlæres de bedst hos jurastuderende? Toftegaard indleder med det mest grundlæggende – legalitetsprincippet. Før en person kan straffes, skal vedkommende have begået en handling, der ifølge loven udgør en forbrydelse. Det objektive gerningsindhold skal med andre ord være realiseret. Toftegaard skaber efter min opfattelse et godt overblik ved først og fremmest at redegøre for dette helt fundamentale princip. På den måde gives læseren en forståelse for systematikken, som er en stor del af strafferetten. Efter en gennemgang af det helt fundamentale gennemgår Toftegaard den subjektive skyld, ligesom han behandler spørgsmålet om forsøg og medvirken samt spørgsmålet om virksomhedsansvar.

Ved siden af studiet har jeg siden 2016 været lægdommer ved én af landets 24 byretter, og på det semester, hvor jeg havde strafferet, skulle jeg være med til at behandle en sag, der handlede om forsøg på samleje med en mindreårig. Tiltalte

havde gennem en periode på godt og vel seks måneder skrevet med en pige på 14 år, og de havde aftalt, at han skulle komme og besøge hende, så de kunne have et seksuelt forhold. Til tiltaltes overraskelse var det ikke en 14 årig pige men et tvhold, der mødte ham, og journalisterne foretog en civil anholdelse, hvorefter politiet blev tilkaldt og overtog den anholdte. Jeg var på dette tidspunkt ikke blevet undervist i forsøgslæren, hvorfor jeg valgte at læse kapitlet i *Ansvar* om forsøg, og det gik hurtigt op for mig, at tiltalte kunne straffes for forsøg, såfremt hans handlinger vidnede om, at han havde forsæt til at fuldbyrde forbrydelsen. Tiltalte havde medbragt kondomer, glidecreme og viagra-piller, og anklageren fremlagde flere sms-korrespondancer, der viste, at tiltalte utvivlsomt havde forsæt til at have seksuel samkvem med en mindreårig.

For mit vedkommende har *Ansvar* haft både stor teoretisk og praktisk betydning.

Sanktionerne

Sanktionerne er inddelt i tre kapitler; straffene, strafudmålingen og konfiskation. Toftegaard beskriver i *Sanktionerne*, hvilke forskellige straffe vi opererer med i Danmark, herunder hvilke alternative strafformer der anvendes, f.eks. samfundstjeneste. De overordnede principper om strafudmåling bliver gennemgået, herunder hoveddrammer, siderammer samt varetægtsfradrag mv., og afslutningsvis bliver spørgsmålet om konfiskation behandlet.

Selvom jurastuderende til strafferetseksamen ikke bliver bedt om at tage stilling til strafudmålingen, mener jeg, det er relevant at beskrive straffene, strafudmålingen og konfiskation, dels fordi studiet skal forberede jurastuderende til den virkelige verden, dels fordi det giver et indblik i, hvorfor vi straffer, og hvilke tanker vi gør os om alternative strafformer.

Straffesagens gang

Straffeprocessret er et stort fag. Strafferetsplejens regler findes i retsplejelovens fjerde bog og spænder over mere end 300 paragraffer. Alle, der til dagligt beskæftiger sig med disse bestemmelser, véd, at retsplejelovens regler er meget detaljerede, og at bestemmelserne i sig selv fylder så meget, at blot en ren gengivelse af deres ordlyd vil fylde en tyk lærebog. Det giver god mening, at en lærebog i straffeprocessret ikke blot er en gengivelse af retsplejelovens ordlyd. Dels fordi læseren selv kan slå op i retsplejeloven, dels fordi læseren – som oftest er studerende – jo netop læser bogen for at få svar på nogle af de helt fundamentale spørgsmål. Hvilke betingelser skal f.eks. være opfyldt, før politiet kan foretage

anholdelse, og hvornår lever en tilståelse op til betingelserne i retsplejelovens § 831?

Disse og en lang række andre spørgsmål, der har teoretisk og praktisk relevans, behandles i *Straffesagens gang*, der beskriver straffeprocessen, fra en forbrydelse bliver begået, til der falder endelig dom i sagen. Som Toftegaard skriver i forordet til bogen, ønsker han at »*behandle problemerne, når de melder sig i virkeligheden*«. Der forekommer efter min vurdering flere fordele ved denne systematik. Først og fremmest tvinger Toftegaard læseren til at lære og forstå, hvordan en straffesag typisk forløber i Danmark. Dernæst er systematikken med til at gøre bogen overskuelig. Først indeholder bogen en beskrivelse af sagens efterforskning, hernæst en beskrivelse af stillingtagen til tiltalespørgsmålet, og afslutningsvis indeholder bogen en redegørelse for hovedforhandlingen. Bogens overskuelighed – herunder det omfattende stikordsregister bagerst i bogen – er en stor fordel til den skriftlige eksamen i strafferet og i det praktiske liv. Jeg mener, at bogens systematik er med til at overskueliggøre et ellers meget omfattende fag.

Samlet set er det min opfattelse, at det er lykkedes Toftegaard at skrive tre lærebøger, der har et stort teoretisk og praktisk potentiale. Ved hele tiden at være opmærksom på systematikken samt at beskrive problemstillingerne, som de melder sig i praksis, er det efter min vurdering lykkedes Toftegaard at behandle strafferettens almindelige del samt straffeprocessen på 726 sider på bedste vis.

Anders Grønnegaard

Jurastuderende, Aarhus Universitet